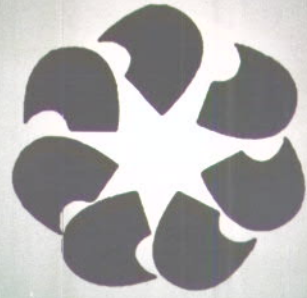

به نام خدا

www.ketab.ir

جعفر اسحاق تیموری

انتشارات مؤسسه دیدار نو

۱۳۸۴

اسحاق تیموری، جعفر، ۱۳۴۴ -
راهنمای تعاون = Cooperative guide book Iran 2005 / مؤلف جعفر
اسحاق تیموری؛ گردآوری معاونت تحقیقات آموزش و ترویج وزارت تعاون دفتر
ترویج و توسعه مشارکت های مردمی؛ مترجم مازیار مودت. -- تهران :
دیدار نو، ۱۳۸۴.
۷۹ ص. : مصور.

ISBN : 964-96037-5-1 : ۲۱۰۰۰ ریال

پشت جلد به انگلیسی : Jafar Eshagh Teymoori : Cooperative guide book
فارسی - انگلیسی.
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. تعاونیها -- ایران. ۲. تعاون -- ایران. الف. مودت، مازیار، مترجم. ب. ایران. وزارت
تعاون. دفتر ترویج و توسعه مشارکتهای مردمی. ج. عنوان.
۵۲ الف / ۵۶ / HD ۲۸۹۲ / ۳۳۴ / ۰۹۵۵
کتابخانه ملی ایران
۲۱۳۳۳-۸۴م

کتاب راهنمای تعاون
ناشر: مؤسسه انتشاراتی دیدار نو
با همکاری: معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون (دفتر ترویج و توسعه مشارکت های مردمی)
مؤلف: جعفر اسحاق تیموری
مشاور پژوهشی: سوزان مقصودی
مترجم: مازیار مودت
صفحه آرا: مهرنوش عباسی
لیتوگرافی: فرایند گویا
چاپ: شادرنگ
چاپ اول: ۱۳۸۴
شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
بها: ۲۱۰۰ تومان
همه حقوق چاپ محفوظ است

ISBN : 964-96037-5-1

شابک : ۹۶۴-۹۶۰۳۷-۵-۱

خیابان استاد مطهری، نرسیده به سهروردی، خیابان اورامان، پلاک ۸، واحد ۸

تلفن ۷۴ - ۸۸۳۲۷۷۱۱ فکس ۸۸۳۱۷۰۲

مماى تعاون

فهرست مطالب

۳	 ابلاغى مقام معظم رهبرى
۴	 پیام رئیس اتحادیه بین‌المللی تعاون (I.C.A)
۵	 پیام وزیر تعاون
۶	 پیشگفتار
۷	 سخن ناشر
۹	 فصل اول: تعاون در ایران و جهان
۲۳	 فصل دوم: تعاون در استان‌های کشور

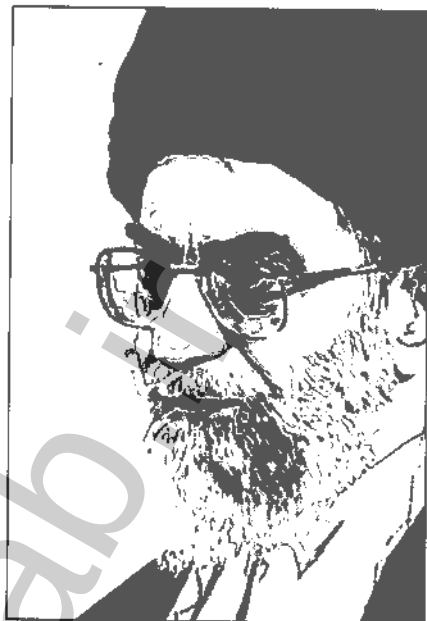

سیاست‌های کلی بخش تعاونی

ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری

سیاست‌های کلی بخش تعاون بر اساس ابلاغیه رهبر معظم انقلاب به سران سه قوه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت با توجه به ذیل اصل ۴۴ و مفاد اصل ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران عبارت است از:

- ۱- افزایش سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور به ۲۵ درصد تا آخر برنامه پنج ساله پنجم.
- ۲- اقدام مؤثر دولت در ایجاد تعاونیها برای بیکاران در جهت اشتغال مولد.
- ۳- حمایت دولت از تشکیل و توسعه تعاونیها از طریق روشهایی نظیر تخفیف مالیاتی، ارایه تسهیلات اعتباری حمایتی به وسیله کلیه مؤسسات مالی کشور و پرهیز از هرگونه دریافت اضافی دولت از تعاونیها نسبت به بخش خصوصی.
- ۴- رفع محدودیت حضور تعاونیها در تمامی عرصه‌های اقتصادی از جمله بانکداری و بیمه.
- ۵- تشکیل بانک توسعه تعاون با سرمایه دولت به منظور ارتقای بخش تعاونی در اقتصاد کشور.
- ۶- حمایت دولت از دستیابی تعاونیها به بازار نهایی و اطلاع رسانی جامع و عادلانه به این بخش.
- ۷- اعمال نقش حاکمیتی دولت در قالب امور سیاست گذاری و نظارت بر اجرای قوانین موضوعه و پرهیز از مداخله در امور اجرایی و مدیریتی تعاونیها.
- ۸- توسعه آموزشگاههای فنی و حرفه‌ای و سایر حمایت‌های لازم به منظور افزایش کارآمدی و توانمندسازی تعاونیها.
- ۹- انعطاف و تنوع در شیوه‌های افزایش سرمایه و توزیع سهام در بخش تعاونی و اتخاذ تدابیر لازم به نحوی که علاوه بر تعاونیهای متعارف، امکان تأسیس تعاونیهای جدید در قالب شرکت سهامی عام با محدودیت مالکیت هر یک از سهامداران به سقف معینی که حدود آن را قانون تعیین می‌کند، فراهم شود.
- ۱۰- حمایت دولت از تعاونیها، متناسب با تعداد اعضا.
- ۱۱- تأسیس تعاونیهای فراگیر ملی برای تحت پوشش قرار دادن سه دهک اول جامعه جهت فقرزدایی.

پیام رئیس اتحادیه بین‌المللی تعاون

به مناسبت هشتاد و سومین سالروز بین‌المللی تعاون (I.C.A.)
(دوم جولای ۲۰۰۵)

کار ماسرمایه‌گذاری خرد است
نماینگری برای زدودن فقر
دسترسی به سرمایه و
خدمات مالی از ضروریات
فقرزدایی به شمار می‌رود.
اعتبارات خرد یا به عبارتی
تأمین سرمایه‌های خرد
وسیله‌ای برای کمک به فقرا
واقشار کم‌درآمد به منظور
دسترسی آنان به اینگونه
خدمات است. این

واقعیت‌های موجود محلی را نیز از نظر دور نمی‌دارند.
اتحادیه‌های اعتبار نیز نشان داده‌اند که می‌توانند خدمات
سرمایه‌ای خرد را برای اقشار محروم و کم‌درآمد به شکلی پایدار
تأمین نمایند.

این تعاونی‌ها به واسطه ریشه‌های عمیق خود در جوامع
محلی و مدیریت از سوی مردم محلی می‌توانند در مواقعی که
نقدینگی به دشواری قابل تأمین و دسترسی می‌باشد، از
سرمایه‌های اجتماعی بیشترین بهره را عاید آنها سازند.

نقش اتحادیه‌های اعتبار در تأمین سرمایه‌های خرد برای
زنان سراسر دنیا به منظور ایجاد موسسات و کسب و کارهای
کوچک و محلولد نیز به نوبه خود زندگی خانوادگی آنان را در
جهت مثبت دگرگون کرده است. به نحوی که آنان حداقل
می‌توانند فرزندان خود را به مدرسه بفرستند و به خدمات درمانی
و مسکن مناسب دسترسی داشته باشند. اتحادیه‌های اعتبار
همچنین در طرح‌های بازپر داخت فعال بوده‌اند و از این طریق
خانواده‌ها به شیوه‌ای عادلانه و کم‌هزینه به منابع مالی دسترسی
می‌یابند. همچنین آنها از خدمات مالی مناسب با نیازهای خود،
بهرمندی می‌شوند. از سوی دیگر ثابت شده است که ظرفیت‌سازی
در مدیریت پول و رویکردهای پس‌انداز و برنامه‌ریزی موسسات
اقتصادی برای مدیریت سرمایه‌گذاری‌های به شیوه تعاونی،
پایدارتر و موثرتر است. با طرح‌های بیمه خرد که در تعاونی‌ها
اجرامی می‌شود، خدماتی نظیر پرداخت وام، بیمه درمانی، عمر،
دارایی و... به صراف چند نمونه از انواع بیمه‌ای می‌باشد، ارائه می‌شود.
از این رو تعاونی‌ها از اموال و دارایی اعضای خود، به رغم کم‌باز یاد
بودن آن محافظت می‌کنند تا آنان را از فقر و محرومیت در امان
داشته و از اعضای کم‌درآمد خود نیز مراقبت کنند.

موسسات تعاونی و سرمایه‌گذاری خرد، محرومان را قادر
می‌سازد منابع مالی خود را یک کاسه کنند تا آن را در
سرمایه‌گذاری‌های مولد و اشتغال‌زا یا آینده‌ای پایدارتر به کار
گیرند. شیوه نظارت اجتماعی و مدیریت مردمی که در تعاونی‌ها
اعمال می‌شود، پس‌اندازها و حتی در مقیاس‌های اندک
بازپرداخت وام‌ها را تضمین می‌کند.

بنابراین موسسات تعاونی را بوجل‌های مالی مناسبی را در اختیار
مردان و زنان قرار می‌دهد تا وسیله‌ای بتوانند در جهت بهینه‌سازی
شرایط و معیارهای زندگی در کشورهای کم‌درآمد یا صنعتی به
کار گروهی مبادرت ورزند. اتحادیه بین‌المللی تعاون در روز شنبه
دوم جولای، تمام تعاونی‌های سراسر جهان را به بزرگداشت بیش
از یکصد سال تاریخ پر افتخار نهضت تعاون در جهت ارائه خدمات
سرمایه‌گذاری خرد به مردم دنیا فرا می‌خواند.

ایوانو باربرینی

سرمایه‌ها می‌توانند حیات و معیشت زنان و مردان را متحول
سازد و معیارهای زندگی آنان را بهبود بخشد و جانی تازه در
کالبد جوامع بدمند.

سازمان ملل متحد امسال را سال اعتبارات خرد نامیده است.
امسال سالی است که در آن نقش تعاونی‌ها در تأمین سرمایه‌های
کوچک برای نسل‌های گوناگون گرامی داشته می‌شود.
رویکرد تعاون به سرمایه‌گذاری خرد مبتنی بر تقویت
خودداری می‌باشد. چرا که اینگونه سرمایه‌ها به مردم امکان
می‌دهند برای رهایی از فقر با یکدیگر همکاری و معاضدت
کنند و از شدت فقر جلوگیری کنند.

تعاونی‌ها از جمله موفق‌ترین نهادهای سرمایه‌های خرد
می‌باشند. به طور خاص، تعاونی‌های اعتبار، تعاونی‌های
بیمه و بانک‌های تعاون به میلیون‌ها نفر در جهت همیاری و
ساختن آینده‌ای با امنیت بیشتر و پایدارتری رسانی‌اند و
سرمایه‌گذاری خرد امری نیست که تعاونی‌ها تنها از ۲۰ سال
گذشته به آن پرداخته باشند، بلکه بیش از یک قرن تجربه
تعاونی در پس آن نهفته است.

تعاونی‌های اعتبار یا اتحادیه‌های اعتبار به کمک رهبران
محلی خود همچون فردریک راپفون و هرمان شولز دلتسر در
قرن نوزدهم پیشگام در فقرزدایی و ادای دیون بدهی‌های
روستاییان و پیشه‌وران خرده‌پا در مناطق شهری و روستایی
بوده‌اند. امروزه، اینگونه تعاونی‌ها در هر نقطه‌ای از جهان وجود
دارند و به تلاش خود ادامه می‌دهند و توانسته‌اند خود را با
محیط‌های بسیار متفاوت اجتماعی و اقتصادی وفق دهند. برخی
از بانک‌های تعاونی در جهان صنعتی به قطب‌های مالی
قدرتمندی تبدیل شده‌اند. در واقع در بسیاری از کشورهای
ثروتمند، بانک‌های تعاون اغلب تنها، نوعی بانک با شبکه
گسترده شعب برای ارائه خدمات به مشتریان و نیز خدمات مالی
مناسب به جامعه مورد نظر می‌باشند. این بانک‌های تعاون
تسهیلات با نرخ‌های بهره رقابتی ارائه می‌کنند و در عین حال

پیام وزیر تعاون

ارزشها، اصول اخلاقی و کارایی اقتصادی در طی بیش از صد سال حیات تعاونیها در سرتلوحه کار آنها قرار داشته است. تعاونیها به عنوان مؤسسات اقتصادی و

اجتماعی جهت نیل به اهداف جمعی بر اعضای خود تکیه دارند. اعتماد در قلب تعاون قرار دارد و برای عضوایی که در جستجوی منافع دو جانبه و متقابل هستند، ایجاد ارتباط بر مبنای اعتماد امری حیاتی است. برای ایجاد و توسعه روحیه تعاون، همکاری و معاضدت باید اصول اخلاقی تعاون بر مبنای اعتماد وجود داشته باشد.

در کشور ما کاربرد شیوه تعاونی به عنوان تاکتیک اجرایی نظام اقتصادی تضمین کننده و تداوم بخش ارزشها و آرمانهای استقلال اقتصادی، توسعه مشارکتهای مردمی، عدالت اجتماعی، رهاسازی جامعه از تمرکز قدرت و اعمال حاکمیت گروهی بر گروه دیگر و جلوگیری از استثمار و تکاثر ثروت در دست معدودی از افراد خواهد بود.

با تقویت و توسعه بخش تعاونی به عنوان یکی

از بخشهای سه گانه اقتصادی و گسترش آموزش و ترویج فرهنگ تعاون در جامعه و حمایت از تعاونیها می توانیم حاکمیت سرمایه انسانی در جامعه را تقویت کنیم و در افراد جامعه روحیه معنوی و انگیزه های روحانی ایجاد نموده و با تقویت روحیه خودیاری و همکاری و تعاون، زمینه های وحدت و یگانگی و انسجام هرچه بیشتر مردم را فراهم ساخته و اتحاد جامعه را از تفرقه و نفاق برحذر داریم و از بروز بسیاری از عوارض و ناهنجاریهای اقتصادی از قبیل تورم، احتکار، گرانفروشی، بیکاری و ... جلوگیری کنیم. پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، با رشد فزاینده تعاونیها بیش از ۱۶ میلیون نفر از مردم که حدود ۲۷ درصد جمعیت ایران را شامل می شوند راه تعاونی را برگزیده اند. اینان انتظار دارند که مدیران اتحادیه ها و شرکتهای تعاونی برغم شرایط غالباً دشوار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بتوانند زندگی آنان را بهبود بخشیده و ارزشهای اخلاقی را عملی سازند.

امیدوار است رشد و ارتقای فرهنگ تعاون و عمل به اصول اخلاقی بتواند بخشی از معضلاتی را که کشورمان با آن مواجه است مرتفع نموده و تعاون به عنوان رویکردی موثر، در خروج از بن بستهای اقتصادی و اجتماعی مؤثر افتد.

علی صوفی
مرداد ۸۴

پیشگفتار

با یک نگاه توسعه‌ای، تعاون، همکاری و وجود و تقویت روح تفکر و مشارکت جمعی لازمه حرکت در مسیر توسعه است. برخورداری جوامع از چنین روحیه و مشارکتی آنها را روی بردار مناسبی برای حرکت به سمت توسعه یافتگی قرار

می‌دهد. رسالت بخش تعاون و تعاونگری تعمیق عدالت اجتماعی در میان جوامع است. اما چرا در عمل پاره‌ای از کشورها از جمله کشور ما توسعه‌یافتگی در این راستا موفق باشند جای بررسی و تأمل بیشتری را می‌طلبد. آیا حاکمان ما به مقوله عدالت اجتماعی بوده‌اند؟ آیا در کشور ظرفیت و منابع لازمه را نداشته‌ایم؟ به نظر بنده، آنچه که بیشتر از هر نکته‌ای، این عدم توفیقات به آن برمی‌گردد، حاکم بودن یک رویکرد مشخص اقتصادی در کشور بوده است. به غیر از دوران ۷۵-۱۳۶۸ که سیاست تعدیل اقتصادی آنهم به صورت ناقص اجرا شد که نسبت قوی با نگاه عدالت‌محوری قانون اساسی ما نیز نداشت، در سایر دوره‌ها کشور از نداشتن این رویکرد رنج می‌برد. در زمان اقتدار گروهای موسوم به دوم خرداد و همین‌طور در برنامه‌های اعلام شده توسط گروه اکثریت مجلس هفتم فقدان این مسأله مشهود است. بنابراین علیرغم اینکه تلاش گسترده و هزینه‌های زیادی در راستای برقراری عدالت اجتماعی مصروف کرده‌ایم، اما چون این تلاش‌ها و هزینه‌ها توأم با یک تفکر سیستمی و در قالب یک رویکرد مشخص نبوده است و منابع جزیره‌ای خرج شده‌اند، عملاً بهره‌وری این منابع هزینه شده و این تلاش‌ها بسیار کم بوده است. اگر پذیرفتیم که با عنایت به ادبیات توسعه بر روی یک رویکرد عدالت‌محور تکیه کنیم؛ در آن صورت در حوزه اقتصاد، اولین بخشی را که به جد، سراغ آن خواهیم آمد بخش تعاون است. تردیدی نیست، مسیر تعاون بستر مناسبی برای تحقق بخشیدن به منویات دین مبین اسلام است. اقتصاد تعاونی مبتنی بر اعتدال اقتصادی است. کارکرد نهایی تعاونی فواید مثبت نظام سرمایه‌داری و سوسیالیستی را داراست و تقریباً از مضار آن بری است. در واقع، این نهاد معدنی از این دو نظام و در شرایط بنیادین است. قانون اساسی ما به دنبال این بوده است که اقتصاد آن مبتنی بر موازین اسلامی باشد. بنابراین در اصل ۴۴ قانون اساسی در کنار بخش دولتی و خصوصی، بخش تعاون به عنوان یک بخش مستقل به رسمیت شناخته شده است، زیرا با توسعه بخش تعاونی، ما می‌توانیم در عین حفظ مالکیت خصوصی، از تکرر ثروت جلوگیری کنیم و به سمت عدالت اجتماعی که از اهداف عالیه دین اسلام است حرکت کنیم.

از طرف دیگر، اگر ما به نظریات رشد در ادبیات اقتصادی نگاه داشته باشیم، یکسری رویکردهای رشدگرا داریم که در همان چارچوب نظام سرمایه‌داری قرار دارد و در آنجا کمتر به نظام بازتوزیع درآمدها توجه می‌شود و از آن طرف در نظام سوسیالیستی اقتدر که به نظام بازتوزیع درآمد توجه می‌شود به

رشدگرایی توجه نمی‌شود. اما اقتصاد انسان محور که اقتصاد تعاونی ذیل آن قرار می‌گیرد، هر دو مقوله رشدگرایی و بازتوزیع را در بطن خود دارد و در واقع می‌تواند بین این دو نگاه آتش برقرار کند. برای پاسخگویی نیازهای اقتصادی جامعه اسلامی، باید یک بخش اقتصادی پویا وجود داشته باشد و اگر معتقدیم که رونق و رشد اقتصادی باید شکل و سازمان بیابد، باید پشت این سازماندهی، انگیزه‌های پاک انسانی و عدالت محوری که از آموزه‌های قرآنی است وجود داشته باشد، چرا که در آنصورت همه افراد جامعه از مواهب رشد برخوردار می‌شوند. بطور خلاصه، در دنیای معاصر که مقوله جهانی شدن تمامی شئون زندگی را تحت تأثیر قرار داده است و جایگاه انسان به عنوان منشاء تحول به نوعی دچار غفلت شده است، تعاون و تعاونگری به عنوان حرکتی جهانی می‌تواند بستری مناسب جهت ایجاد فرصت‌های برابر، نهادینه نمودن مردم سالاری و روحیه مشارکت جویی و احیاء نقش نهادهای کوچک اقتصادی در قالب رویکرد مرزی توسعه یعنی رویکرد "قابلیت محور" توسعه به حساب آید.

هدایت بخش تعاون به طرف فعالیت‌های منتخب با توجه به مزیت‌های رقابتی این بخش، شناسایی راه‌حل‌های جدید تأمین منابع مورد نیاز تعاونی‌ها با تأکید بر منابع غیر دولتی، راه‌اندازی چرخه مدیریت بهره‌وری در تعاونی‌ها و جایزه ملی بهره‌وری و تعالی سازمان بخش تعاون، بازبینی و اصلاح چارچوب‌های اقتصادی، اجتماعی و حقوقی بخش تعاون، مهندسی مجدد در فرآیندهای تأمین مالی بخش با تأکید بر عملکرد صندوق تعاون، مهندسی مجدد سازمان و فرآیندهای اتاق تعاون مبنی بر رویکرد توانمندسازی اتاق برای نمایندگی موثر این بخش، استفاده از فرصت‌های به دست آمده ناشی از سیاست‌های کاهش تصدی‌گری دولت و افزایش حضور بخش تعاون در فعالیت‌های اقتصادی، ارتقاء سیستم آمار و اطلاعات تعاونی‌ها، بهره‌گیری از فناوری نوین در راستای افزایش کارایی و کاهش هزینه مبادله در بخش تعاونی، ایجاد موسسات تحقیق و توسعه در بخش، تئوریزه افکار عمومی با برجسته نمودن نقاط قوت تعاونی‌ها و معرفی تعاونی‌های موفق، توجه به نقش محوری نیروی انسانی با رویکرد اندیشه‌ورزی، نوآوری و توانمندسازی، نهادسازی در بخش تعاون و تمهیدات لازم برای یکپارچه‌سازی تعاونی‌ها و تعیین خوسه‌های موثر تعاونی از اهم اقداماتی است که باید برای تقویت این بخش صورت گیرد.

به عنوان یک اقدام ترویجی بر آن شدیم که کتاب راهنمای تعاون را که خلاص آن بشدت احساس می‌شد، برای اولین بار با همکاری و همت موسسه فرهنگی هنری دیدارنو تهیه کنیم. قطعاً به عنوان تجربه اول، این کار خالی از اشکال نخواهد بود و شاید از جامعیت لازم برخوردار نباشد. دریافت نقطه نظرات دست‌اندرکاران و دوستداران بخش تعاون برای تکمیل کار در چاپ‌های بعدی مزید امتنان است.

در پایان از همه همکاران ستادی و استانی، بالخصوص آقای محمد تقی مدرس، مدیر کل دفتر ترویج و توسعه مشارکت‌های مردمی و همین‌طور مدیر عامل محترم موسسه دیدار نو جناب آقای دکتر جعفر اسحاقی صمیمانه تشکر می‌شود.

دکتر وحید محمودی

معاون تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون

سخن ناشر

اتحادیه بین‌المللی تعاون (ICA) سال میلادی ۲۰۰۵ را سال جهانی اعتبارات خرد نامید و نقش تعاونی‌ها به ویژه تعاونی‌های اعتبار و پس‌انداز، تعاونی‌های بیمه و

بانک‌های تعاونی را به عنوان موفق‌ترین موسسه‌های منابع خرد مالی در کاهش فقر و بدهی کشاورزان و روستائیان قلمداد کرده است.

این اتحادیه به عنوان بزرگ‌ترین سازمان غیر دولتی جهانی با عضویت بیش از ۷۵۰ میلیون شرکت از ۱۰۰ کشور جهان وظیفه برنامه‌ریزی، سازماندهی، گزینش شرکت‌ها برای عضویت، هدایت و رهبری، هماهنگی، اطلاع‌رسانی، اطلاع‌یابی و تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز برای توسعه پاره‌ای از تعاونی‌ها در کشورها را بر عهده دارد و شرکت‌های عضو را بر اساس آخرین تغییر و تجدید نظر در اصول تعاون که در سال ۱۹۹۶ به تأیید و تصویب کنفرانس اتحادیه بین‌المللی تعاون رسیده است، ساماندهی و هماهنگ می‌کند. اصول تعاون برای شرکت‌های تعاونی عضو این اتحادیه شامل عضویت آزاد، نظارت دموکراتیک، مشارکت اقتصادی اعضا، استقلال، آموزش، تعلیم و اطلاعات، همکاری میان تعاونی‌ها و توجه به جامعه است.

اتحادیه بین‌المللی تعاون همچنین ۷ اصل را به عنوان اصول بین‌المللی تعاون در جهان اعلام کرد. این اصول عبارتند از عضویت آزاد و اختیاری، کنترل دموکراتیک اعضا، مشارکت اقتصادی اعضا، آزادی عمل و استقلال، تحصیلات، آموزش و اطلاعات تعاونی، همکاری بین تعاونی و احترام به جامعه. اتحادیه بین‌المللی تعاون مأموریت اتحاد، ترویج و خدمات‌رسانی به تعاونی‌ها را در سطح جهان بر عهده دارد.

اکنون بخش تعاون در اغلب کشورهای جهان در ۵ حوزه تعاونی‌های تولیدی، مصرف، مسکن، اعتبار و خدمات فعالیت می‌کنند. به لحاظ فراوانی، تعاونی‌های مصرف دارای بیشترین تعداد می‌باشند.

اما به لحاظ اهمیت به ویژه در کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته، تعاونی‌های اعتبار از جایگاه و وزن بیشتری برخوردار هستند.

قاره آسیا با بیش از ۴۱۴ میلیون نفر عضو، بیشترین آمار عضویت در تعاونی‌ها را به خود اختصاص داده است. این قاره در زمینه گسترش و توسعه نهضت تعاون یکی از موفق‌ترین قاره‌ها به شمار می‌رود. در قاره آسیا بیش از ۴۸۰ تعاونی وجود دارد. هندوستان بزرگ‌ترین تعاونی‌های این قاره را در خود جای داده است.

در کشور ما ایران نیز تاکنون حدود ۸۳ هزار تعاونی فعال با ۱۳ میلیون عضو تأسیس شده است. سه چهارم این تعاونی‌ها طی ۲۵ سال گذشته و بویژه پس از تأسیس وزارت تعاون و از سال ۱۳۷۰ با حمایت‌های نظاممند دولت تأسیس شده‌اند. فصل پنجم قانون بخش تعاون اقتصاد ایران، حیطه فعالیت تعاونی‌ها را در دو حوزه تولید و توزیع متمرکز کرده است. تعاونی‌های تولیدی شامل تعاونی‌هایی است که در امور مربوط به کشاورزی، دامپروری، پرورش و صید ماهی، شیلات، صنعت و معدن، عمران شهری و روستایی و عشایری و غیره فعالیت دارند. تعاونی‌های توزیع نیز شامل تعاونی‌های است که نیاز مشاغل تولیدی و یا مصرف‌کنندگان عضو را در چارچوب مصالح عمومی و به منظور کاهش هزینه‌ها و قیمت‌ها تأمین می‌کنند. حیطه این نوع تعاونی‌ها در تأمین کالا و مسکن و سایر نیازمندی‌های روستاییان، عشایر، کارگران و کارمندان به لحاظ سهمیه کالا و حمایت‌های دولتی و بانکی و سایر حمایت‌های تهیه و توزیع است.

تعاونی‌ها بهترین جلوه‌گاه مشارکت سازمان یافته مردم در امور اجتماعی و اقتصادی هستند و امکان پیوستن مردم به سازمان‌های تعاونی را حتی با سرمایه اندک فراهم می‌سازند. امور تعاونی از دو عنصر اقتصادی و اجتماعی تشکیل شده است و در آن رفتار اجتماعی بر رفتار اقتصادی مقدم است.

تعاونی‌ها به عنوان سازمان‌های مردم‌محور ابزار سازمانی موثری را برای تلفیق منابع انسانی و اقتصادی و دستیابی به مزایای اجتماعی فراهم می‌آورند و می‌توانند راهکار خوبی برای پیشرفت زنان در کنار مردان باشند.

اساساً تعاونی‌ها بنگاه‌های اقتصادی و اجتماعی

با محوریت انسان هستند و در پرورش و ظهور قابلیت‌های فردی از طریق گسترش روابط اجتماعی و تشکیلاتی در بخش‌های مختلف جامعه و ایجاد تعامل منطقی برای بروز استعدادهای فردی در اقتصاد تعاونی بسیار مهم هستند. اکنون تشکیل و گستره فعالیت بخش تعاون در جوامع نشانه نفوذ دموکراسی اجتماعی و اقتصادی است.

کارکردهای دموکراتیک تعاونی‌ها، ایجاد اشتغال پایدار، عدالت اجتماعی، کاهش فقر و آلودگی محیط زیست و دستیابی به توسعه پایدار است. توسعه پایدار رشد اقتصادی و عدالت اجتماعی را فراهم می‌سازد.

بخش تعاون تنها بخش اقتصادی است که در آن تصمیم‌گیرها مستقل از میزان سرمایه افراد و فقط بر اساس ارزش انسانی و تشریک مساعی استوار است. لذا اهداف و آرمان‌های جامعه مدنی از طریق مشارکت‌های مردمی در امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در چارچوب قانون بخش تعاون جمهوری اسلامی ایران سریع‌تر و آسان‌تر امکان‌پذیر است. نهضت تعاون یک نهضت مردمی است که بر اساس مشارکت و همکاری اجتماعی انسان‌ها شکل گرفته و شالوده آن واگذاری کار مردم به مردم است. بدون شک اقتصاد تعاونی می‌تواند از بروز بسیاری عوارض و نابسامانی‌های اقتصادی نظیر تورم، احتکار، گرانفروشی، کم‌فروشی، واسطه‌گری، بیکاری و افت تولید جلوگیری کند. تقویت بخش تعاون به عنوان یکی از ارکان اقتصادی کشور به منظور ایجاد اشتغال پایدار، افزایش نقش زنان در اقتصاد ملی، ارتقاء سهم اقتصاد تعاونی در تولید ناخالص ملی، گسترش نقش موثر تعاون در سطوح عالی تصمیم‌گیری اقتصادی کشور، واگذاری تصدی‌گری دولت در بخش تعاون به اتاق‌های تعاون، اتحادیه‌ها و شرکت‌های تعاونی و حمایت هر چه بیشتر اتاق‌های تعاون با مجامع و اتحادیه‌های بین‌المللی بسیار حیاتی است.

سهم بخش تعاون در اشتغال کشور حدود ۱۰ درصد و در اقتصاد ملی حدود ۵ درصد است. تاکنون ۸۰ درصد کارمندان دولت از طریق تعاونی‌های مسکن خانه‌دار شده‌اند.

بدین ترتیب در آستانه تحولات اقتصاد جهانی، تعاونی‌های ما باید با نگرش نو و سازماندهی بازرگانی کارآمد و کارآفرین و با انگیزه بازاریابی و

بازارسازی در عرصه داخلی و جهانی، مجهز شدن به آگاهی‌های روز برای دستیابی به ارزان‌ترین فناوری با بهترین کیفیت برای تولید یا ارائه خدمات، خرید کالاهای مورد نیاز اعضاء در بازار رقابت‌های داخلی و خارجی، حضور در تشکلهای بازرگانی، اتاق‌های بازرگانی و مشارکت در نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی و طرح‌های اطلاع‌رسانی و تبلیغاتی هر چه بیشتر توان خود را به اقتصاد دولتی و خصوصی نشان دهند.

موسسه فرهنگی هنری دیدار نو با تاکید بر نقش اطلاع‌رسانی و تبلیغات فراگیر در رونق هر چه بیشتر فعالیت‌های تعاونی، تهیه نخستین کتاب مصور و رنگی راهنمای تعاون را به دو زبان فارسی و انگلیسی با همکاری معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون آغاز کرد و همزمان با هفته تعاون سال ۱۳۸۴ این اثر را منتشر ساخت. کتاب راهنمای تعاون از ۳ فصل به زبان فارسی و یک فصل به زبان لاتین تشکیل شده است. فصل اول آن وضعیت تعاون در ایران و جهان را با ذکر آمار و ارقام مورد مطالعه قرار داده است. در فصل دوم تعداد و ترکیب تعاونی‌های تمام استان‌های کشور به ترتیب حروف الفباء نشان داده شد و در فصل سوم حدود ۴۰۰ شرکت تعاونی در ۸ زمینه و گرایش فعالیت دسته‌بندی و معرفی شدند. فصل آخر کتاب نیز حاوی ترجمه انگلیسی فصول یک و دو کتاب است. پیام‌ها و یادداشت‌های وزیر محترم تعاون، دبیر کل اتحادیه بین‌المللی تعاون، و معاونت محترم ترویج و آموزش وزارت تعاون اهمیت و جایگاه این کتاب را دو چندان کرده است.

انشاء الله این اثر که با همکاری صمیمانه مدیران کل تعاون استان‌ها، کارکنان، مدیران و معاونین محترم وزارت تعاون به‌ویژه آقای دکتر سلیم مرعشی، دکتر وحید محمودی و مهندس محمد تقی مدرس به ثمر نشست در اطلاع‌رسانی و رونق هر چه بیشتر اقتصاد تعاونی کشور موثر و مفید باشد.

در پایان از مساعدت‌های بی‌دریغ جناب آقای دکتر انوشیروان محسنی نماینده محترم مجلس شورای اسلامی و همکاری آقایان داود طالبی، علی جانب‌اللهی و خانم‌ها افروز خان‌بلوکی، بهارک یگانه، فاطمه منظوری و افسانه بخشی‌فرد تشکر و قدردانی می‌شود.

جعفر اسحاقی
مدیر عامل